

CONSIDERAȚII SUMARE ASUPRA HALOTOPONIMIEI ZONELOR SUHEI BUCOVINENE ȘI VICOVULUI DE JOS

VASILE DIACON
Uniunea Scriitorilor din România, Iași
E-mail: diaconvasile@yahoo.com

Brief Considerations on the Salt-Related Toponymy in the Regions of Suha Bucovineană and Vicovu de Jos

(Abstract)*

The paper presents the salt-related toponyms, also called “halotponyms”, from the saltwater regions of Bukovina. Their multiplicity and origins in various languages highlight the wide spread of salt sources on the Romanian territory, sometimes giving clues to their exploitation.

Keywords: salt, halotponyms, Suha bucovineană, Vicovu de Jos.

(Rezumat)

Lucrarea prezintă toponimele legate de sare, numite și „halotponime”, din regiunile cu apă sărată ale Bucovinei. Multiplicitatea și originile lor în diverse limbi evidențiază răspândirea largă a surselor de sare pe teritoriul României, dând uneori indicii despre exploatarea lor.

Cuvinte-cheie: sare, halotponimie, Suha bucovineană, Vicovu de Jos.

Halotponimia¹ din zonele în care se află izvoarele de apă sărată de care ne ocupăm de mai multă vreme înregistrează un număr mare de termeni care

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

¹ Termenul de *halotponim* (ca și cel de *halohidronim*) a fost folosit prima dată în literatura de specialitate de către Marius Alexianu, Olivier Weller și Robin Brigand, *Izvoarele de apă sărată din Moldova subcarpatică. Cercetări etnoarheologice*, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2007, pp. 41, 61, 203. Aici este publicată și o listă a halotponimelor menționate în volum. Noțiunea a fost preluată de R. G. Curcă, „Halotponymes et halohydronyms dans les documents médiévaux de la Moldavie (XIVe–XVIIes)”, în N. Morère Molinero (ed.), *Las salinas y la sal de interior en la historia: economía, medioambiente y sociedad*, Madrid, Dykinson, 2007, pp. 777–784; A. Poruciuc, „Etymological and Historical Implications of Romanian Place-Names Referring to Salt”, în M. Alexianu, O. Weller, R. G. Curcă (ed.), *Archaeology and Anthropology of Salt: a Diachronic Approach Proceedings of the International Colloquium, 1–5 October 2008 „Al. I. Cuza” University (Iași, Romania)*, BAR International Series 2198, Oxford, Archaeopress, 2011, pp. 215–218. Cuvântul este construit din gr. *hals, halos* – sare + toponimul *nume de loc*, termenul desemnând un topic care are la bază o noțiune

trimit către entopicele *ocnă*, *sare*, *sărătură*, *slatină* și diminutivul *slătioară*, ori adjectivul *sărat*². Toponimele din această categorie, inventariate de noi, sunt următoarele: – halopegonimele³ înregistrate sunt: *Slatina Vicovului* (de Jos), *Slatina Voitinului*, întâlnit în documentele de epocă sub forma *Slatina Voitinului*⁴, *Slatina Stulpicanului/ Stulpicanilor*, apoi *Fântâna Slatinei*, *La Slatină*, *Fântâna Sărată* (din Stulpicani, Voitinel), *Fântâna de Sare*⁵ și *La Sărături/La Sărătură/ Sărătura*⁶ (din Vicovu de Jos și Stulpicani), *La Sărătura Rea* (aici avem de a face cu o diferențiere toponimică antinomică de tipul bun –

de tipul sare, slatină, saramură, sărătură, murătoare, sărat ș.a. și derivate ale lor. Pentru halotoponimele din bazinul Văii Suha Bucovineană, a se vedea capitolul „Suha Bucovineană în lumina toponimiei”, în Vasile Diacon, *Vechi așezări pe Suha Bucovineană*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1989, pp. 251, 253–258, 264, 266. Pentru această problemă, vezi Adrian Poruciu, „Etymological and Historical Implications of Romanian Place-Names Referring to Salt”, în Marius Alexianu, Olivier Weller, Roxana-Gabriela Curcă (ed.), *Archaeology and Anthropology of Salt: A Diachronic Approach Proceedings of the International Colloquium, 1–5 October 2008, Al. I. Cuza University (Iași, Romania)*, BAR International Series 2198, 2011, pp. 215–218; Marius Alexianu, „The Potential Toponymic Field of Salt Springs in Romanian Microtoponymy”, în Marius Alexianu, Olivier Weller, Roxana-Gabriela Curcă, Robin Brigand, Mihaela Asăndulesei (ed.), *White Gold. French and Romanian Projects on Salt in the extra-Carpathian areas of Romania*, Kaiserslautern und Mehlingen, Parthenon Verlag, 2016, pp. 527–532.

² R. G. Curcă, „Halotoponime și halohidronime în documentele medievale din Moldova (sec. XIV–XVII)”, în D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn (ed.), *Sarea, de la prezent la trecut, Piatra Neamț, Editura „Constantin Matasă”*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XX, 2008, pp. 107–115.

³ *Halopegonim* – izvor de slatină (gr. *hals*, *halos* – sare + *pege* – izvor). Termenul a fost utilizat pentru prima dată de Marius Alexianu „pentru a desemna numele de izvor de apă sărată, spre a-l diferenția cu ușurință de termenul hidronim, ce acoperă mult prea variate semnificații (e.g. izvor, pârâu, râu, fluviu, baltă, lac, mare, ocean etc.)”. Vezi Marius Alexianu, „Sarea: reflexe onomastice în limba română”, în O. Felecan (ed.), *Numele și numirea. Actele Conferinței Internaționale de Onomastică*, ediția I, *Interferențe multietnice în antroponimie*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011, p. 580 (e.g. – *exempli gratia*). Marius Alexianu revine și face o împărțire mai specializată a acestei categorii de halotoponime și, pe lângă halopegonime, în care cuprinde izvoare de apă sărată curgătoare, stabilește o nouă grupă, numită *halocrenonime* (gr. *krene* – fântână cu izvor), unde sunt înregistrate izvoarele și fântânile cu apă sărată care nu au puterea de a determina scurgerea slatinei. Vezi Marius Alexianu, „The Potential Toponymic Field of Salt Springs in Romanian Microtoponymy”, în *Salt Effect. Proceedings of the Second Arheoinvest Symposium, 20–21 April 2012, Iași, Romania*, BAR International Series S2760, Oxford, 2015, p. 261.

⁴ Atestat în 15 august 1647. Vezi Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. II, Cernăuți, 1934, p. 127; Protosinghel Iustin Taban, „Braniștea mănăstirii Putna în anii 1502, 1647 și 1790. O abordare cartografică comparativă”, în „Analele Putnei”, anul XVII, nr. 1, 2021, pp. 143–163.

⁵ Locuitorii comunelor Milișăuți și Iaslovăț, care nu au pe teritoriul satului o sursă de slatină și pe care o iau fie de la fântâna din Solca, fie de la cea de la Cantonul Tocani, situată la jumătatea distanței dintre Solca și Clit, fântânii de slatină îi zic Fântâna de Sare, iar slatina o numesc sare.

⁶ Sărăturile sunt locuri întâlnite destul de des în documentele de epocă. Astfel, în 14 decembrie 1501 este menționată sărătura din hotarul Sineștilor și în 14 martie 1502, cea din hotarul satului Faurești. Vezi *Documenta Romaniae Historica (DRH)*, A. Moldova, vol. III, București, Editura Academiei R.S.R., 1980, pp. 469, 493; în 15 martie 1733, în hotarul moșiei Dumbrava Roșie; în 1 mai 1758, „niște sărături ce sunt pe malul heleșteului Mănăstirii Hangului”; în 21 iunie 1763, cea din hotarul moșiei Horlești. Vezi Ioan Caproșu (ed.), *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. IV, Iași, Editura „Dosoftei”, 2001, p. 13; vol. VI, 2004, pp. 127, 453.

rău⁷; acestea aflându-se tot în Stulpicani), *Ocna Voitinelui*, *Ocna Vicovului* [de Jos] (care desemnează fântânile de slatină și locurile unde sunt amplasate acestea în localitățile Remezeu și Vicovu de Jos) și *Izvorul Sărat* (din Stulpicani). Tot ca ocne de sare sunt înregistrate în Vicovu de Jos și *Fântâna Câmpului*, *Fântâna Cucului*, *Fântâna Plaiului* și *Priloage*; – haloiconimul *Slătioara* (înregistrat și sub formele *Slatioara*, *Slatiora*, *Slativora*⁸, *Slatiura*⁹, *Slatora*, *Slatoria* și *Slatorja*, toate fiind diferențieri fonologice datorate cartografiilor străini, apoi forma *Slotinița*¹⁰, caz în care avem o dublă diferențiere: una fonologică și alta diminutivală), *Mazaren Slatiora*¹¹ (indică o integrare toponimică, *Mazaren* desemnând numele satului după locuitorii săi, care erau familiile Mazăre, ai căror membri erau *Măzărenii*); halooronimele *Măgura Sărată*, *Măgura Slatinei* (înregistrată pe hărți vechi, la Stulpicani, ca *Hegu Szlatini* ori *Hegu Slatini*)¹², „Hâga Slatinei”¹³, „Muntele Slatinei” (termenul maghiar *hegy* are sensul de munte), *Între Măgura Slatina*, *La Măgura Slatinei*, *Obcina Slatinei* (toate în Stulpicani), *Dealul Slatina* (în Frasin), *Dealul Slatinei*, numit și *Podul Slatinei* (în Vicovu de Jos), *Vârful Slatinei* (în Ostra), *Dealul Sărăturii* (*Sărătura*¹⁴, în Straja, județul Suceava); halofitonimele *Poiana Slatinei* (în Slătioara și în Gemenea) sau *Poiana Vârful Slatinei* (din Ostra),

⁷ Referitor la polarizare, diferențiere și integrare toponimică, a se vedea Dragoș Moldovan, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la câmpul hidronimului Moldova)*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2010, passim.

⁸ Daniel Werenka, *Die älteste General-Karte der Bukowina, 1774, hartă anexă la volumul Topographie der Bukowina zur zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich (1774–1785)*, Czernowitz, 1895, p. 93.

⁹ Vezi *Brouillon oder Original Aufnahme der fünf Moldauischen Districten nemlich des Sutschawaer, Roman, Neamtz, Bakeu und Puttnaer Bezirkes, welche im Jahre 1788 von der Kaiserlich Königlichen Armée occupirt, und im Jahre 1790 unter der Directions des Teusch Bannatischen Gräntz Regiments Hauptmanns Hora von Otzellowitz durch Ciwil Ingenieurs aufgenommen worden*, foaia 14, original la Biblioteca Academiei Române (în continuare se va cita: *Harta Otzellowitz*).

¹⁰ Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a 2-a, *Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale 1772–1988*, București, Editura Academiei Române, 1991, p. 1077 (articolul „Slătioara”).

¹¹ *Brouillons der Bukowiner Aufnahme bestehend in 71 Sectionen*, original la Arhivele Naționale ale României. Vezi și *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a 4-a, *Toponimia Moldovei în cartografia europeană veche (cca 1395–1789)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2005, p. 154, col. 1 (în continuare se va cita: *Tezaurul toponimic al României...*).

¹² Vezi *Plans des Bukowiner Districts bestehend in 72 Sections welche in denen Jahren 1773, 1774 und 1775, von einem Departament des Kayss[erliches] Königliches General Staabs geometrisch aufgenommen worden*, secțiunea 64, original la Arhivele Naționale ale României și fotocopie, la Muzeul Național al Bucovinei. Considerăm că harta a fost finalizată în anul 1778, deoarece toate secțiunile poartă ca dată acest an (în continuare se va cita: *Plans des Bukowiner Districtes...*); *Brouillons der Bukowiner Aufnahme bestehend in 71 Sectionen*, original la Arhivele Naționale ale României.

¹³ Vezi *Tezaurul toponimic al României...*, p. 111, col. 1; Ana-Maria Prisacaru, *Toponimia românească din Bucovina habsburgică (actualele teritorii românești). Germanizare și reromânizare*, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2015, p. 74.

¹⁴ Elisaveta Teleagă, *op. cit.*, p. 11.

Fânațele Slatinei (din Gemenea), *Pădurea Slătioara*, *Codrul Secular Slătioara* sau *Codrul Slătioara*, *Poiana Slătioara* (*Bergwiese Slatiora* sau *Slatiorer Wiese*, evident, din Slătioara), *Preluca de la Slatină*, *Preluca Slatinei*, *Imașul Slatinei*, *Poiana Gura Slatinei*, *Poiana Podul Slatinei*, *Poiana Slătioara*, *Pădurea Slatina*, *Pădurea Dealul Slatina*, *Pădurea Slătioara* (toate în Vicovu de Jos), *Poiana Slatina*, *La Măgura Slatinei* (poiană), *La Slatină* (țarină în Stulpicani) și *Poiana Sărăturii* (în Straja, județul Suceava), *Slatina* (pădure, în Voitineli și în Ostra, unde, pe o hartă din 1926, apare și țarina *Pârâul Slatina*); țarinile *Podul Slatinei* și *Slatina* din Vicovu de Jos; – halohodonime: *Plaiul Slatinei* (*plaiul*, cu sensul de „drum”, „cărare”), *Cărarea Ocnei*; – halohidronimele *Pârâul Slătioara*, *Valea Slătioarei* (pe harta austriacă fiind scris *Vale Slatiora* și *Vale Szlatjiora*¹⁵, din satul Slătioara), *La Slătiori*, *Slătioara* și *Pârâul Slătiorul*¹⁶ (din Vicovu de Jos), *La Slatină* (nume generic dat locului unde se află izvoare de apă sărată în Stulpicani, Slătioara, Gemenea, Vadul Negrișei), *Slatina* (teren cu iviri de apă sărată în Vicovu de Jos și pârâu în Voitineli), *Pârâul Slatinei* (în Ostra, Stulpicani, Vadul Negrișei și Vicovu de Jos, unde apare și forma *Pârâul Slatina*), *Pârâul Sărăturii* (Straja), *Pârâul Solostina* (de pe Valea Băișescu, din Ostra).

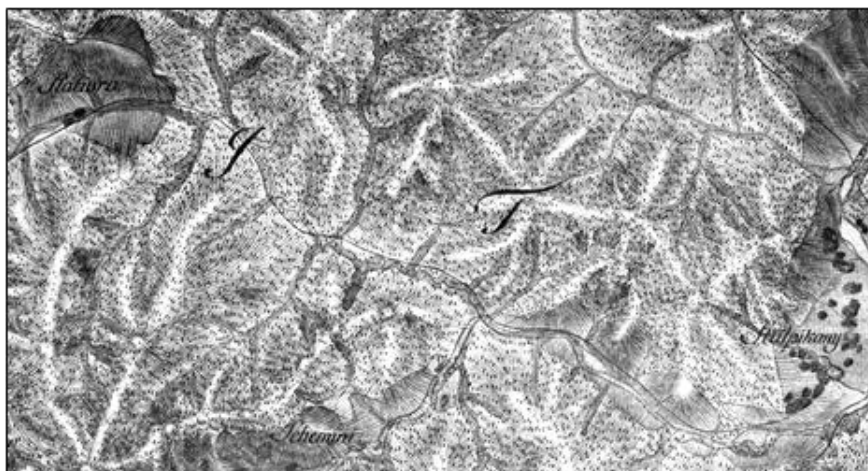
Halohidronimele *Serata bach*, *Vale Slatina*, *Vale Serata Czemare* și *V[ale] Serata Czemika* din zona Vicovului de Jos, pe harta *Plans des Bukowiner Districtes...*, secțiunea 38.

¹⁵ Apud Vasile Diacon, *op. cit.*, p. 251. Vezi și *Tezaurul toponimic al României...*, p. 244, col. 1.

¹⁶ Și Iorgu Iordan indică forma masculină *Slătiorul*, în județul Vâlcea. Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei R.P.R., 1963, p. 460.

Halohidronimul *Vale Slatjiora* la Stulpicani,
pe harta *Plans des Bukowinaer Districtes...*, secțiunea 64.

Halooiconimul Slătioara (*Slatjiora*) pe *Harta Otzellowitz*, foaia 14.

Pe harta de la 1778, *Plans des Bukowiner Districtes...*, în zona Vicovu de Jos (*Unter Szikow – Dzikow di Dzos vel Vikova di Dzos*) sunt înregistrate trei halohidronime: *Serata bach* (sic!), *Vale Slatina*, *Vale Serata Czemika* și *Vale Serata Czemare*¹⁷. Este ușor de observat că este vorba despre pârâul *Sărata* și despre doi afluenți ai săi: *Valea Sărata cea Mică* și *Valea Sărata cea Mare*.

¹⁷ *Plans des Bukowiner Districtes...*, secțiunea 38. Vezi și *Tezaurul toponimic al României...*, p. 231, col. 2.

Exceptând *Vale Slatina* și *Serata Bach*, care se poate identifica cu Pârâul Slatinei, partea dinspre izvoare fiind numită *Vale Slatina*, iar ceea dinspre vărsare, *Serata Bach*, celelalte trei halohidronime însemnate pe hartă nu mai dăinuie în memoria colectivă a satului. Astfel, *Valea Sărata cea Mică* poartă astăzi numele de *Pârâul Malului* (hidronimul a luat acest nume prin polarizare de la toponimul *Mal*, care denumește un teren ce a făcut cândva parte din albia râului Suceava, înainte ca acesta să-și schimbe cursul în urma unor inundații), iar *Valea Sărata cea Mare* a devenit *Pârâul Căcecea*, care are debit doar în timpurile ploioase, apa fiind sărată. Pe hărțile cadastrale actuale *Pârâul Căcecea* apare cu numele *Pârâul Vicov*, menționându-se că este vechiul *Pârâu Căcecea*.

Unele toponime amintesc indirect despre sare, precum halohidronimul *Pârâul cu Sănuni* din Stulpicani. Termenul *sănune* (cu forma de bază *sărune*, derivat din *sare*) este înregistrat de lexicografie cu sensurile de „sare (pisată, amestecată cu tărâțe) care se dă oilor și vitelor” (prin Banat și pentru Maramureș); „loc, prevăzut de obicei cu un jgheab sau cu lespezi de piatră, în care se așază [bulgări de] sare pentru oi, vite sau animale sălbatice” (regional); „lespede de piatră pe care se presară sarea pentru oi” (prin sudul Transilvaniei)¹⁸. În satele din bazinul Suha Bucovineană, termenul circulă în varianta *sănun*, fiind atestat cu aceeași formă și la Crucea¹⁹, dar cu sensuri diferite. La Stulpicani, definește vasul de lemn, de forma unei troace făcute prin scobirea unui trunchi de brad, în care se pun grăunțe ori tărâțe în amestec cu sare mărunță pentru oi sau pentru animale sălbatice. Eronat este înregistrat la Crucea, ca denumind *crivala* în care se pune drobul de sare pentru oi. Investigațiile noastre au constatat, fără dubii, că și la Crucea termenul de *sănun* desemnează doar troaca în care se pun grăunțe ori tărâțe în amestec cu sare mărunță pentru hrana mieilor, a cărlanilor, a oilor, a caprelor și a iezilor.

Halohidronimul *Pârâul Sălătruc* (afluent pe dreapta al râului Moldova) și halooronimul *Dealul Sălătruc*, din zona apuseană a culmii Măgura, care este situată între localitățile Stulpicani și Vama, trimit la un etimon slav derivat, probabil, dintr-un termen cu sensul de „sare”, având la origine apelativul slav *solī* – „sare”.

Toponimul *Sălătruc*, cu varianta etimologică *Solotruc* (la *Sălătruc* s-a ajuns în română prin delabializarea vocalei *o*), înregistrează o frecvență relativ mare în spațiul românesc. Ca oiconim, îl întâlnim în județul Argeș, unde desemnează o comună alcătuită din două sate contopite, Sălătrucul de Jos și Sălătrucul de Sus, apoi în județele Cluj, Bacău, Mehedinți, Vâlcea, Hunedoara și Argeș, iar sub forma diminutivată *Sălătrucel*²⁰, în județul Dâmbovița. Ca hidronim, *Sălătruc* denumește un pârâu din Petroșani, care a dat numele unui cătun devenit cartier, apoi un afluent al Someșului (județul Cluj) și unul al Râului Șes (județul Caraș-Severin) și este prezent în sintagma *Valea Sălătrucului* din Mehedinți²¹. Sub forma *Solotruc*,

¹⁸ *Dicționarul limbii române (DLR)*, tomul X, partea 1, *Litera S, S-Scabuc*, București, Editura Academiei R.S.R., 1986, p. 321; sotto voce *sărune*.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Sălătrucel* este un diminutiv al lui *Sălătruc*. Vezi Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 459.

²¹ George Ioan Lahovari, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. V, București, Stab. Grafic Socecu, 1902, p. 332/2.

toponimul apare în localitatea Ineu din Maramureș și este atestat în documente muntenești din secolul al XVII-lea²². Din punct de vedere etimologic, numele *Sălătruc* este considerat de origine ucraineană²³, ipoteză emisă pentru prima dată de către G. Pascu, pe care acesta o explică printr-un termen ucrainean compus, neatestat, *solo-truk*, cu sensul de „piatră cu care se pisează sarea”. G. Pascu susține că termenul *solo-truc* este identic cu lexemul *bălătruc*, regionalism în Transilvania, cu sensul de „piatră rotundă cu care se zdrobește sarea pe masă sau în piuuă”, trecerea lui *sălătruc* în *bălătruc* făcându-se sub influența unei etimologii populare²⁴. Regionalismul *bălătruc* este înregistrat în părțile Bihorului cu sensul de „bucată de fier ori de piatră rotundă și mică cu care se pisează sare”, iar cu o circulație mai largă în Transilvania, cu sensul de „piatră rotundă cu care se «face» sarea pe lepede”²⁵. Punctul de vedere al lui G. Pascu a fost considerat ca neverosimil de către I. Conea, care crede că acest toponim „ar avea la bază un termen păstoresc din zona pășunilor muntoase”²⁶.

Toponimul *Sălătruc*²⁷ la care ne referim a polarizat în: *Fânașele în Gura Sălătrucului*, *Pârâul Sălătrucul cel Mare*²⁸, *Pârâul Sălătrucul cel Mic*²⁹, *Sălătrucul* (pârâu), *Apa Sărătrucului* (sic!, tot cu sensul de pârâu), *Dealul Sălătrucului și Sălătrucul* (deal), țarina *Dealul Sălătrucului* sau, simplu, *Sălătruc*, *Vârful Sălătrucului*, *Lunca din Gura Sălătrucului*, *Sălătruc* (pădure). Amintim și forma *Salatruc* (pădure și pârâu), care este datorată pronunției dialectale locale a unei părți a locuitorilor din zonă. Pe harta Bucovinei, ridicată între 1773–1775, halotoponimul *Sălătruc* este scris în sintagmele *Vale Szalatruka* și *Szalatruka B[erg]*³⁰, având semnificația de *Valea Sălătruc* și, respectiv, de *Muntele Sălătruc*. De remarcat este faptul că topografii austrieci surprind opozițiile polare în cazul unor perechi toponimice aparținând aceluiași câmp toponimic³¹, situații în care avem diferențieri antinomice. Astfel, pe harta din 1778, în Vicovu de Jos, sunt înregistrate halohidronimele *Valea Sărata cea Mică* și *Valea Sărata cea Mare*, iar N. Grămadă consemnează pentru *Sălătruc* perechea toponimică *Pârâul*

²² Vezi *Documente privind istoria României. B. Țara Românească. Veacul XVII (1601–1625). Indicele numelor de locuri*, București, Editura Academiei Române, 1990, p. 6694; sotto voce *sfârlac*.

²³ Vezi Mircea Buza, „On the origins and historical evolution of toponymy on the territory of Romania”, în „Revue Roumaine de Géographie”, vol. 55 (1), 2011, p. 32.

²⁴ G. Pascu, „Toponimie românească”, în „Revista critică”, anul XIII, 1939, p. 147.

²⁵ *Dicționarul limbii române*, tomul I, partea I, A–B, București, Librăriile „Socec & Comp. și C. Sfetea”, 1913, p. 450; sotto voce.

²⁶ Apud Vlad Bănățeanu, „Armenii în toponimia românească și toponimice românești de origine armeană”, în „Studii și cercetări lingvistice”, anul XI, nr. 2, 1960, p. 212.

²⁷ Toate structurile toponimice pe baza termenului *Sălătruc* au fost preluate după Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a României*, vol. I–II, București, Editura Anima, 1996, pp. 205, 210, 501–502.

²⁸ Pârâul Sălătrucul cel Mare este identificabil, astăzi, cu Pârâul Gavriloi.

²⁹ Pârâul Sălătrucul cel Mic este identificabil, astăzi, cu Pârâul Ciocan.

³⁰ *Plans des Bukowiner Districtes...*, secțiunile 56 și 57. Vezi și *Tezaurul toponimic al Bucovinei...*, p. 231, col 2; Ana-Maria Prisacaru, *op. cit.*, p. 153.

³¹ Referitor la această problematică, a se vedea lucrarea lui Dragoș Moldovanu, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la câmpul hidronimului Moldova)*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2010.

Sălătrucul cel Mare, Pârăul Sălătrucul cel Mic. Din punct de vedere etimologic, halotoponime indicate mai sus sunt de origine latină (*sărat, sărătură*) ori slavă (*ocnă, slatină*).

O discuție aparte comportă toponimul *Solostina* sau *Soloftina*, căruia informatorii noștri din Ostra nu îi pronunță uniform numele, unii susținând că forma *Solostina* este greșită, alții din contra, că *Soloftina* este eronată. Niciunul dintre aceștia nu cunoaște semnificația termenului respectiv. Cert este că în pădurea *Solostina/Soloftina* de pe Valea Băișescului, din Ostra, se găsesc izvoare de apă sărată. În cazul acestui toponim, înregistrăm o conservare a termenului slav *solotvina* „slatină”. Așadar, numele locului ne vorbește prin el însuși de existența unor surse de apă sărată. În Bucovina, toponimul *Solotvina* este prezent în satul Berhomet pe Siret, din raionul Vijnîța, regiunea Cernăuți (astăzi în Ucraina), fiind înregistrat de Peithner în *Jurnalul* său, sub forma *Solotvina Mesi Slanczani*, și în satele Plai și Sălănești, conform celor constatate de Nicolai Grămadă³².

Un termen ce ne-a reținut atenția este entopicul *șforac*, care circulă în zona Vicovelor cu sensul de „pârâiaș firav, afluent neînsemnat al unui pârâu” (conform explicației pe care am primit-o de la informatorii din Vicovu de Jos și din Remezeu). Indicarea unor izvoare de slatină (La Canton, La Maftei și La Coromești din Vicovu de Jos) ori cele de la Slătiori (din Remezeu) s-a făcut cu precizarea că „se află pe un *șforac*”. Entopicul *șforac* este înregistrat de Dragoș Moldovanu o dată sub respectiva formă, ca răspuns la întrebarea patru: „Cum se cheamă o apă curgătoare mică sau foarte mică”³³, și altă dată, pronunțat *zvorac*, ca răspuns la întrebarea 129: „Cum se cheamă o apă care iese din pământ, dar nu are putere să-și facă drum la vale”³⁴. Lexicografia înregistrează termenul ca variantă a lui *șfârlac*, având înțelesul de „smârc care se formează la obârșia unui izvor, a unui pârâu, pârâu”, și exemplifică cu citate conținând lexemul *șforac*. Pentru Bucovina, este redat cuvântul *șforac*, cu sensul înregistrat la Horodnicul de Sus, Rădăuți, anume de „confluență a două râuri; locul unde se întâlnesc două văi”³⁵. Nicolai Grămadă înregistrează un „Sforac pi Zgheab”, pe o hartă a zonei Câmpulungului Moldovenesc din 1778, dar și în Pojorâta și Oprișeni³⁶. În zona Vicovului de Jos, termenul *șforac* este în circulație și în zilele noastre, fiind întâlnit și de noi în creația folclorică, atât în Remezeu, cât și în Vicovu de Jos: „Catrina lu’ Costandău/ Ș-o bagat vârșă-n parău; Mai la vale-ntr-un șforac/ I-o intrat în vârș-un rac...”, fiind înregistrat și sub forma de *șfarac*³⁷. În așezările de pe Valea Suhei Bucovinene

³² Nicolai Grămadă, *op. cit.*, pp. 386, 432. Nu este lipsit de interes să precizăm că numele localității românești Slatina, din Maramureșul istoric, astăzi în Transcarpatia încorporată Ucrainei, a fost schimbat de autoritățile ucrainene în Solotvina.

³³ Dragoș Moldovanu, *op. cit.*, p. 142.

³⁴ *Ibidem*, p. 152. Vezi și Alexianu Marius, „The Potential Toponymic Field of Salt Springs in Romanian Microtoponymy”, în M. Alexianu, R. G. Curcă, V. Cotiugă, *Salt Effect. Proceedings of the Second Arheoinvest Symposium, 20–21 April 2012, Iași, Romania*, BAR International Series S2760, Oxford, p. 261.

³⁵ *Dicționarul limbii române (DLR)*, tomul X, partea a 3-a, Litera S, *Semn-Săveică*, București, Editura Academiei, 1990, p. 6694; sotto voce.

³⁶ Nicolai Grămadă, *op. cit.*, pp. 206, 368, 398.

³⁷ Vezi Ion-Philip Prasnaglava, *S-electorale. Parascoversuri*, Samizdatnaib, 1966, p. 17.

entopicul *sfârlac* are conotația de „zonă băhnoasă de la confluența a două pâraiașe” și este intrat și în toponimia locală, fiind cunoscut sub forma de *Sfârlacul Florii*, situat de la deal de *Bolătău*, pe Valea Trocilor din satul Vadul Negrișei, comuna Stulpicani. Termenul *sfârlac* este înregistrat și în Basarabia, cu sensul de „lac mic pe coasta unui deal sau munte”³⁸. Din punct de vedere etimologic, entopicul *sforac* are originea în termenul maghiar *forrás* – „izvor”³⁹, cu extensia *sósforrás* – „izvor sărat”.

Unele halotoponime din zonele noastre de interes, care au la bază entopicele *slatină* și *sărătură*, ori adjectivul *sărat* sau derivate ale acestora, își găsesc perechi corespondente în alte regiuni ale spațiului carpato-danubiano-pontic. Astfel, halooiconimul *Slătioara* apare în localitățile *Slătioara* din județele Suceava, Maramureș, Olt și Vâlcea, în halooronimul *Slătioara* se află în județul Vâlcea, iar termenul *slatina*, din unele hidronime și oronime, în numele Municipiului Slatina, din județul Olt, dar și în oiconimele *Slatina* din județele Argeș și Suceava sau *Slatina Nera* și *Slatina-Timiș*, din județul Caraș-Severin, ori în *Slatina Mureș* și *Slatina Criș* din județul Arad. În orașul Bistrița, una dintre localitățile componente este *Slătinița*. Forma de plural *Slătioarele* este înregistrată de *Marele Dicționar Geografic al României* în județele Argeș, Ialomița și Vâlcea ca halooiconime.

Halotoponimul *sărătură* îl întâlnim în oiconime precum *Sărătura* (județul Satu Mare), iar *Sărata* (în județele Bacău, Botoșani, Cluj și Sibiu, și în Basarabia), *Sărățel* (județele Prahova și Bistrița Năsăud), *Sărățica Veche* și *Sărățica Nouă*, *Sărata Nouă* și *Sărata Veche* (în Basarabia), *Sărata Monteoru* și *Râmnicul Sărat*.

După cum se poate observa, și toponimia pe baza termenilor de *slatină* și *sărătură*, ori adjectivul *sărat* are o largă răspândire în spațiul românesc⁴⁰. Deși nu se află în imediata apropiere de zona ariilor în care se găsesc izvoarele de apă sărată discutate de noi, trebuie să menționăm și existența unor halohidronime și halooiconime cu etimologie slavă: *Solca*, cu diminutivul *Solcuța*⁴¹ (ca halohidronim) și *Soloneț*.

Despre originea numelui topic *Solca*, s-a susținut că aceasta „rămâne legată de un cuvânt de origine slavă veche *solī*, cu sensul „sare”, iar pârâul cu acest nume a însemnat de la început „pârâu cu apă sărată”, iar prin extindere „sărătura” și „loc cu izvoare sărate”, ceea ce corespunde realității geologice din zona dintre Solca și

³⁸ Vezi T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba română în Basarabia*, extras din „Arhiv. Bas.”, anul II, nr. 1, 2, 3, 4; anul III, nr. 2, Chișinău, Tipografia Eparhială Cartea Românească, 1931, p. 39.

³⁹ Apud *Dicționar român-maghiar, Român-magyar szótár*, vol. I, A–L, București, Editura Academiei R.P.R., 1964, p. 604; sotto voce *Izvor*.

⁴⁰ Este de remarcat faptul că aria geografică europeană pe care sunt răspândite oiconimele de tipul *Slatina* este foarte mare, depășind cu mult limitele istorice ale României. Astfel, în Serbia avem treisprezece localități cu numele de *Slatina*, în Bosnia-Herțegovina sunt zece, în Bulgaria și în Cehia sunt câte cinci, în Kosovo și în Muntenegru se află câte patru, în Croația și Slovacia, câte două, și în Ucraina (în Transcarpatia), una. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Slatina> (8 noiembrie 2022).

⁴¹ Un diminutiv *Solcița*, halooiconim, se găsește în județul Timiș. Vezi Silvestru Moldovan, Nicolae Togan, *Dicționarul numirilor de localități cu poporațiune română din Ungaria*, ediția a II-a, Sibiu, Editura „Asociațiunii”, 1919, p. 165.

Cacica. La *sol* s-a adăugat sufixul *-ka*, noul cuvânt fiind folosit de slavii răsăriteni (ucraineni), de la care l-au preluat românii⁴².

Cât privește toponimul *Soloneț* (și *Solonețul Nou*) este de reținut frecvența prezenței sale în județele Suceava, Iași, Botoșani, în fostul județ Storojineț din nordul Bucovinei, unde apare ca pârâu, sat, cătun, comună și vale, iar în județul Tulcea denumește o insulă pe Brațul Chilia al Dunării, pe când varianta *Solonț* o întâlnim ca halooiconim și halohidronim (*Solunțul Mare* și *Solonțul Mic*) în județul Bacău⁴³. Termenul entopic *solonț* este semnalat în Basarabia cu sensul de „pământ sărătos și tare alb”⁴⁴, și are la origine termenul vechi slav *slanŭ* „sărat”⁴⁵. Un substantiv comun *soloneț* cu sensul de „grup de soluri caracterizate printr-un bogat conținut de sodiu și o fertilitate naturală foarte scăzută” este înregistrat de lexicografia actuală⁴⁶. Etimologic, ambele variante au aceeași origine în termenul ucrainean *солонець* – „teren salin, sărătură”.

Bogăția halotoponimică este evidențiată de Iorgu Iordan, în lucrarea *Toponimia românească*, care înregistrează un număr mare de halooiconime și halohidronime⁴⁷ de tipul *Sărata* (de 18 ori) sau în combinații diverse ori derivate și diminutive de tipul *Sărata Banului*, *Sărata Greacă*, *La Sărata*, *Gura Sărății*, *Sărutul*, *Poiana Sărată*, *Râmnicul Sărat*, *Sărătura*, *La Sărături*, *Pârâul Sărăturilor*, *Sărățelul*, *Sărățanca*, *Sărățeni*, *Sărățica*, *Sărățile* etc. (64 de înregistrări); ori sinonime precum *Slatina*, fie cu determinative ori diminutive și derivate precum *Slatina Mică*, *Slatina Nera*, *Slătinicul*, *Slătinița*, *Slătioara*, *Slătiorul*, *Slătinenca* și altele (de 33 de ori), cărora le adaugă pe ardeleanul *Slagna* („o variantă dialectală a lui *Slat(i)na*”⁴⁸); *Slănicul* (de patru ori); *Solnoc*, în maghiară *Szolnok*⁴⁹, și *Solona*⁵⁰; *Soloneț* (cu opt înregistrări); *Șieu* (de 13 ori) cu diminutivul *Șieut*, provenit din maghiarul *Sajó*⁵¹. Citându-l pe Kisch, I. Iordan adaugă acestei categorii toponimice

⁴² Ilie Dan, „Povestea” unor nume, Iași, Editura Tipo Moldova, 2009, p. 65. G. Weigand susține că atât *Solca*, cât și *Soloneț* ar avea originile în bulgarul *Slanik* – „pârâu sărat”. Gustav Kisch, în *Siebenbürgen im Lichte der Sprache*, Hermannstadt, 1929, p. 88, consideră *Solocma* – *Szolokma* (*sol* „sare” și *okna* „mină de sare”), ceea ce este o tautologie după Iorgu Iordan. Autorul a preluat informația după Iorgu Iordan: „*Solca* este un derivat în *-ka* de la *solŭ* 'sare'” (vezi Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 126, nota 2, nota 3). Un halooiconim *Solca* există și în comuna Oniceni, județul Neamț.

⁴³ George Ioan Lahovari, *op. cit.*, passim.

⁴⁴ T. Porucic, *op. cit.*, p. 63.

⁴⁵ Gustav Kisch, *op. cit.*, p. 87. Apud Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 126.

⁴⁶ Vezi *DEX – Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009, p. 1032.

⁴⁷ Vezi Iorgu Iordan, *op. cit.*, pp. 125–126.

⁴⁸ Iorgu Iordan face trimitere la Gustav Kisch, *op. cit.*, p. 88. Vezi Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 126.

⁴⁹ Referitor la *Solnoc* (*Solnoc-Dobâca* și *Solnoc-Pătălușa*), vezi Nicolae Drăganu, *Toponimie și istorie*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1928, p. 78.

⁵⁰ Vezi Coriolan Suciuc, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. II, București, Editura Academiei R.S.R., 1968, p. 139.

⁵¹ I. Iordan face trimitere la Nicolae Drăganu (vezi Nicolae Drăganu *Toponimie și istorie*, Cluj, 1928, p. 35), care îl citează pe P. Hunfalvy, *Magyarország ethnográphiája*, Budapeșt, 1876, pp. 381–384, unde maghiarul *Sajó* este derivat din *só* sau *sov*, *sav*, *saj* „sare” + *jó* „fluvius”, și conferă pe G. Kisch, *Nordsiebenbürgisches Namenbuch*, Sibiu, 1907, p. 117. Cât privește unguerescul *Sajó*, din care s-a dezvoltat *Șieul* nostru și sășescul *Schogen*, N. Drăganu precizează că G. Kisch, în *Korrespondenzblatt*, 1921, p. 46 seq., „observă că el nu este decât traducerea unei numiri mai vechi, rum. *Sărățel* [...]”. Într-adevăr, lângă râul Șieu se găsește și acum satul Sărățel sau Serețel (ung. mai vechi *Szerecsel*, acum *Szeretfalva*; săș[esc] *Tseretsel* și *Reussen*).

pe *Șeica* și *Șomfalău*; primul provine din maghiarul *Zselik*, care are la bază termenul slav *solĭ* – „sare”, iar al doilea din maghiarul *Sófalva* (< *só*, *sav* – „sare” + *falu* – „sat”), dar și pe *Sulina*, provenit dintr-un termen slav – *solina*⁵². Și *Tuzla* se poate înscrie în aceeași categorie de halooiconime, având originea în cuvântul turc *tuzla* – „salină”⁵³.

Un halohidronim cu o circulație zonală, fiind semnalat în Maramureș, este *Murătoarea* („trei izvoare minerale sărate și un pârâu, care conține substanțe minerale”⁵⁴). Entopicul *murătoare* („apă sărată”, saramură”) este înregistrat în Maramureș⁵⁵ și cu forma *murătură* – „apă foarte sărată” și „izvor de apă foarte sărată” în Basarabia⁵⁶, și în Maramureș și nordul Transilvaniei de „apă sărată naturală, slatină”⁵⁷. Tot în Basarabia sunt înregistrate entopicele *salamură*, *saramură* și *slatină* pentru „izvor de apă foarte sărată”⁵⁸, *saramură* având și sens de „sărătură apoasă”, precum și termenii *sărătură*, „luncă cu sol sărat, bogat în eflorescențe”, „regiune cu teren bogat în săruri solubile”, „pământ sărat” și *slatină* – „sărătură umedă”⁵⁹.

După cum s-a putut observa, multitudinea halotoponimelor și a originilor acestora în diverse limbi pune în evidență larga răspândire a surselor de sare pe teritoriul românesc, dând uneori indicii asupra exploatării acestora.

Bibliografie

1. Alexianu, Marius, „Sarea: reflexe onomastice în limba română”, în O. Felecan (ed.), *Numele și numirea. Actele Conferinței Internaționale de Onomastică*, ediția I, *Interferențe multietnice în antroponimie*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011.
2. Idem, „The Potential Toponymic Field of Salt Springs in Romanian Microtoponymy”, în Marius Alexianu, Olivier Weller, Roxana-Gabriela Curcă, Robin Brigand, Mihaela Asăndulesci, *White Gold. French and Romanian Projects on Salt in the extra-Carpathian areas of Romania*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen, 2016.
3. Idem, „The Potential Toponymic Field of Salt Springs in Romanian Microtoponymy”, în M. Alexianu, R. G. Curcă, V. Cotiugă, *Salt Effect. Proceedings of the Second Arheoinvest Symposium, 20–21 April 2012, Iași, Romania*, BAR International Series S2760, Oxford, 2015.
4. Alexianu, Marius, Weller, Olivier, Brigand, Robin, *Izvoarele de apă sărată din Moldova subcarpatică. Cercetări etnoarheologice*, Iași, Casa Editorială „Demirg”, 2007.
5. Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. II, Cernăuți, 1934.
6. Bănățeanu, Vlad, „Armenii în toponimia românească și toponimice românești de origine armeană”, în „Studii și cercetări lingvistice”, anul XI, nr. 2, 1960.
7. Buza, Mircea, „On the origins and historical evolution of toponymy on the territory of Romania”, în „Revue Roumaine de Géographie”, vol. 55 (1), 2011.

⁵² *Ibidem*, p. 126.

⁵³ *Ibidem*, p. 126, nota 5.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 126.

⁵⁵ I. A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”*, București, Editura „Cartea Românească”, 1931, p. 809.

⁵⁶ T. Porucic, *op. cit.*, pp. 38, 50.

⁵⁷ *Dicționarul limbii române (DLR)*, tomul VI, fascicula a 12-a și fascicula a 13-a, *Morsă² – Muzur-aga*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968; sotto voce *murătoare*.

⁵⁸ *Ibidem*, p. 78.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 39.

8. Candrea, I. A., Adamescu, Gh., *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”*, București, Editura „Cartea Românească”, 1931.
9. Caproșu, Ioan (ed.), *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. IV, vol. VI, Iași, Editura „Dosoftei”, 2001, 2004.
10. Curcă, R. G., „Halotoponime și halohidronime în documentele medievale din Moldova (sec. XIV–XVII)”, în D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn (ed.), *Sarea, de la prezent la trecut, Piatra Neamț, Editura „Constantin Matasă”*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XX, 2008.
11. Idem, „Halotoponymes et halohydronyms dans les documents médiévaux de la Moldavie (XIVe – XVIIes)”, în N. Morère Molinero (ed.), *Las salinas y la sal de interior en la historia: economía, medioambiente y sociedad*, Madrid, Dykinson, 2007.
12. Dan, Ilie „*Povestea*” unor nume, Iași, Editura Tipo Moldova, 2009.
13. Diacon, Vasile, *Vechi așezări pe Suha Bucovineană*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1989.
14. *Dicționar român-maghiar, Román-magyar szótár*, vol. I, A–L, București, Editura Academiei R.P.R., 1964.
15. *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
16. *Dicționarul limbii române (DLR)*, tomul VI, fascicula a 12-a și fascicula a 13-a, *Morsă² – Muzuraga*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.
17. *Dicționarul limbii române (DLR)*, tomul X, partea 1, *Litera S, S – Scabuc*, București, Editura Academiei R.S.R., 1986.
18. *Dicționarul limbii române (DLR)*, tomul X, partea a 3-a, *litera S, Semn – Sâveică*, București, Editura Academiei, 1990.
19. *Dicționarul limbii române*, tomul I, partea I, A – B, București, Librăriile „Socec & Comp. și C. Sfetea”, 1913.
20. *Documenta Romaniae Historica, A. Moldova*, vol. III, București, Editura Academiei R.S.R., 1980.
21. *Documente privind istoria României, B. Țara Românească. Veacul XVII (1601–1625). Indicele numelor de locuri*, București, Editura Academiei Române, 1990.
22. Drăganu, Nicolae, *Toponimie și istorie*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1928.
23. Grămadă, Nicolai, *Toponimia minoră a României*, vol. I–II, București, Editura Anima, 1996.
24. Hunfalvy, P., *Magyarország ethnográphiája*, Budapeșt, 1876.
25. Iordan, Iorgu, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei R.P.R., 1963.
26. Kisch, Gustav, *Nordsiebenbürgisches Namenbuch*, Sibiu, 1907.
27. Idem, *Siebenbürgen im Lichte der Sprache*, Hermannstadt, 1929.
28. Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. V, București, Stab. Grafic „Socecu”, 1902.
29. Moldovan, Silvestru, Togan, Nicolae, *Dicționarul numirilor de localități cu populație română din Ungaria*, ediția a II-a, Sibiu, Editura Asociațiunii, 1919.
30. Moldovanu, Dragoș, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la câmpul hidronimului Moldova)*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2010.
31. Pascu, G., „Toponimie românească”, în „Revista critică”, anul XIII, 1939.
32. Porucic, T., *Lexiconul termenilor entopici din limba română în Basarabia*, extras din Arhiv. Bas., an II, nr. 1, 2, 3, 4 și an III, nr. 2, Chișinău, Tipografia Eparhială Cartea Românească, 1931.
33. Poruciu, A., „Etymological and Historical Implications of Romanian Place-Names Referring to Salt”, în M. Alexianu, O. Weller, R. G. Curcă (ed.), *Archaeology and Anthropology of Salt: A Diachronic Approach Proceedings of the International Colloquium, 1–5 October 2008, Al. I. Cuza University (Iași, Romania)*, BAR International Series 2198, Oxford, Archaeopress, 2011.
34. Prasnaglava, Ion-Philip, *S-electorale. Parascoversuri*, Samizdatnaib, 1966.
35. Prisacaru, Ana-Maria, *Toponimia românească din Bucovina habsburgică (actualele teritorii românești). Germanizare și reromânizare*, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2015.
36. Suciu, Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. II, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

37. Taban, Iustin, „Branștea mănăstirii Putna în anii 1502, 1647 și 1790. O abordare cartografică comparativă”, în „Analele Putnei”, anul XVII, nr. 1, 2021.
38. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a 2-a, *Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale 1772–1988*, București, Editura Academiei Române, 1991.
39. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a 4-a, *Toponimia Moldovei în cartografia europeană veche (cca 1395–1789)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2005.
40. Werenka, Daniel, *Topographie der Bukowina zur zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich (1774–1785)*, Czernowitz, 1895.